

**UNIVERSITETET I OSLO
DET HUMANISTISKE FAKULTET**

**Eksamen i
LING 1112
Morfologi og syntaks 1**

Våren 2012

Tid: Tirsdag/tysdag 22. mai 2012 kl. 9-13 (4 timer/timar)
Sted/stad: Sal 1 Idrettsbygget

Ingen hjelpemidler tillatt / hjelpemiddel ikkje tillatne

Oppgavesettet/oppgåvesettet er på 7 sider, inkl. forsiden/framsida
(s. 2-4 er bokmål, s. 5-7 er nynorsk)

Sensur: 3 uker/veker (12. juni 2012)

BOKMÅL

Eksamensoppgaven består av 8 spørsmål. Du skal velge bort ett av dem (hvilket du vil) og svare så godt du kan på de sju andre. Fire timer er liten tid, men husk: sensor vet at du har hatt det travelt, og det er mulig å bestå eksamenen selv om det kanskje blir noen hull i svarene.

Spørsmål 1

REKKEFØLGEN MELLOM VERB OG SETNINGSADVERBIAL

a) Se på denne engelske setningen.

(1) John probably loves Mary

Sett opp to trær (som i Santorini & Kroch) for denne setningen, ett før flytting ('dypstruktur'), og ett etter flytting ('overflatestruktur'). Kommenter posisjonen til leddene i trærne.

b) På fransk ser den tilsvarende setningen slik ut:

(2) Jean aime probablement Marie
'Jean elsker sannsynligvis Marie'

Selv om fransk syntaks ikke har vært noe sentralt emne på kurset, har du sikkert et forslag til hvordan forskjellen mellom den engelske og den franske setningen kan beskrives. Forklar hvordan treet for setning (2) må være forskjellig fra treet for setning (1) (i 'overflatestruktur').

Det kan nevnes at både engelsk og fransk skiller seg fra norsk ved at de ikke er V2-språk (dvs at de ikke har noe generelt krav om at det finitte verbet må stå på annen plass i helsetninger). Du kan anta at både (1) og (2) er IP.

Spørsmål 2

SPØRRESETNINGER

a) I norske spørresetninger står et spørreledd normalt først i setningen.

- (3) Hvordan lager man vafler?
- (4) Hvilket kontinent oppdaget Columbus?
- (5) Hvem tror du at Ola besøkte?

Finnes det andre muligheter for plassering av spørreledd i verdens språk?

b) Sett opp to trær (som i Santorini & Kroch) for setning (5) over, ett før flytting ('dypstruktur'), og ett etter flytting ('overflatestruktur'). Du kan anta at norske helsetninger er CP med det finite verbet i C-posisjonen.

Spørsmål 3

SKILLET MELLOM KJERNEARGUMENTENE

Alle språk har transitive setninger, altså setninger med et verb og to NPer som viser til deltagere i verbalhandlingen, Tallerman kaller disse NPerne for kjerneargumenter ('core arguments'). Men språk er forskjellige når det gjelder hvordan de skiller kjerneargumentene fra hverandre. Gi en kort oversikt over hvordan språk skiller kjerneargumentene fra hverandre.

Spørsmål 4

PASSIVE SETNINGER

Passive setninger er f.eks. (6) og (7).

(6) Det arbeides i sporet

(7) Pølsene ble spist av hunden

Gjør rede for hva som typisk for passive setninger i verdens språk.

Spørsmål 5

LEKSEMFAMILIER

Produsere - produkt - produksjon

Elektrifisere - elektrisk - elektrisitet

Magnetisere - magnetisk - magnetisme

a. Ta for deg de tre linjene over og finn hva som skiller ordene på same linje fra hverandre når det gjelder morfologisk struktur og betydning. Stikkord: kategoriendring.

b. Velg **ei linje** og sett opp et morfologisk *skjema* (med hakeparenteser og piler) som viser forholdet mellom de 3 ordene på den linjen.

c. Forklar begrepet *allomorfi* og diskuter i hvilken utstrekning det fins allomorfer av same morfem i disse eksemplene.

Spørsmål 6

KOMPOSISJONALITET

Booij sier følgende om sammensetninger: "As language users, we have to interpret that relationship (= the semantic relation between the constituents) on the basis of

the meanings of the compound constituents, our knowledge of the world, and sometimes the context in which the compound is used”.

Kjører du langs en norsk landevei, ser du av og til et skilt med bilde av en fabrikk og teksten *næringspark*.

- a. Sett opp et morfologisk tre for dette ordet, der du identifiserer elementene med så mye relevant terminologi som mulig.
- b. Diskuter så betydningen ut fra komposisjonalitetsprinsippet og Booij's merknad ovenfor.

Spørsmål 7

KASUS

- a. Et kasusspråk kunne godt tenkes å merke de tre ordene i følgende setning med ulike kasus, slik som antydnet: "Han-NOM skjærer brød-ACC (med) kniv-ABL". Bruk dette eksempelet til å forklare forskjellen mellom *direct (structural)* og *inherent (semantic) case*.
- b. På tysk er det slik at noen verb får eit DO (direkte objekt) i GEN, andre verb tar DO i DAT, e.g. "Jeg tror deg-DAT ikke". "La meg smake vinen-GEN". Hva kaller en fenomenet (hvilken type kasus)?
- c. Hvordan fungerer såkaltte ergativspråk med hensyn til kasus?

Spørsmål 8

KONKATENATIV VS. PROSODISK MORFOLOGI

Data fra Sidaama i Etiopia. Aksenten betyr høy tone.

tugí "han kastet"

túgi "kast (du)!"

láɔi "se (du)!"

laɔí "han så"

- a. Stammen og rota til "kaste" er tug-, stammen og rota til "se" er laɔ-. Vis hvordan du går frem når du analyserer slike data, og prøv å finne et morfem som betyr "3.M.SG.FORTID", og et annet som betyr "2.SG.IMPERATIV".
- b. Finn en måte å skrive disse morfemene på, og ta stilling til i hvilken grad de er konkatenative og/eller suprasegmentale (prosodiske).
- c. Gi en kort beskrivelse av såkalt *root and pattern morphology*.

NYNORSK

Eksamensoppgåva inneheld 8 spørsmål. Du skal velje bort eitt av dei (kva for eit du vil) og svare så godt du kan på dei sju andre. Fire timar er lita tid, men hugs: sensor veit at du har hatt det travelt, og det er mogeleg å stå på eksamenen sjølv om det kanskje vert nokre hol i svara.

Spørsmål 1

REKKJEFØLGJA MELLOM VERB OG SETNINGSADVERBIAL

a) Sjå på denne engelske setninga.

(1) John probably loves Mary

Set opp to tre (som i Santorini & Kroch) for denne setninga, eitt før flytting ('djupstruktur'), og eitt etter flytting ('overflatestruktur'). Kommenter posisjonen til ledda i trea.

b) På fransk ser den tilsvarande setninga slik ut:

(2) Jean aime probablement Marie
'Jean elsker sannsynlegvis Marie'

Sjølv om fransk syntaks ikkje har vore noko sentralt emne på kurset, har du sikkert eit forslag til korleis forskjellen mellom den engelske og den franske setninga kan beskrivast. Forklar korleis treet for setning (2) må vere forskjellig frå treet for setning (1) (i 'overflatestruktur').

Det kan nemnast at både engelsk og fransk skil seg frå norsk ved at dei ikkje er V2-språk (dvs at dei ikkje har noko generelt krav om at det finitte verbet må stå på andre plass i heilsetningar). Du kan anta at både (1) og (2) er IP.

Spørsmål 2

SPØRJESETNINGAR

a) I norske spørjesetningar står eit spørreledd normalt først i setninga.

- (3) Hvordan lager man vafler?
- (4) Hvilket kontinent oppdaget Columbus?
- (5) Hvem tror du at Ola besøkte?

Finst det andre mulegheiter for plassering av spørjeledd i verdas språk?

b) Set opp to tre (som i Santorini & Kroch) for setning (5) over, eitt før flytting ('dypstruktur'), og eitt etter flytting ('overflatestruktur'). Du kan anta at norske heilsetningar er CP med det finitte verbet i C-posisjonen.

Spørsmål 3

SKILJET MELLOM KJERNEARGUMENTA

Alle språk har transitive setningar, altså setningar med eit verb og to NPar som viser til deltakarar i verbalhandlinga, Tallerman kallar desse NPane for kjerneargument ('core arguments'). Men språk er forskjellige når det gjeld korleis dei skil kjerneargumenta frå kvarandre. Gi ei kort oversikt over korleis språk skil kjerneargumenta frå kvarandre.

Spørsmål 4

PASSIVE SETNINGAR

Passive setningar er f.eks. (6) og (7).

(6) Det arbeides i sporet

(7) Pølsene ble spist av hunden

Gjer greie for kva som typisk for passive setningar i verdas språk.

Spørsmål 5

LEKSEMFAMILIAR

Produsere - produkt - produksjon

Elektrifisere - elektrisk – elektrisitet

Magnetisere – magnetisk – magnetisme

- a. Ta for deg dei tre linjene over og finn kva som skil orda på same linje frå kvarandre når det gjeld morfologisk struktur og tyding. Stikkord: kategoriendring.
- b. Velg **ei linje** og sett opp eit morfologisk *skjema* (med hakeparentesar og piler) som viser tilhøvet mellom dei 3 orda på den linja.
- c. Grei ut om omgrepet *allomorfi* og diskuter i kva grad det fins allomorfar av same morfem i desse døma.

Spørsmål 6

KOMPOSISJONALITET

Booij seier følgjande om samansetningar: "As language users, we have to interpret that relationship (= the semantic relation between the constituents) on the basis of the meanings of the compound constituents, our knowledge of the world, and sometimes the context in which the compound is used".

Køyrer du langs ein norsk landeveg, ser du av og til eit skilt med bilete av ein fabrikk og teksten *næringspark*.

- a. Sett opp eit morfologisk tre for dette ordet, der du identifiserer elementa med så mykje relevant terminologi som mogleg.
- b. Diskuter så tydinga ut frå komposisjonalsprinsippet og Booij's merknad ovanfor.

Spørsmål 7

KASUS

- a. Eit kasusspråk kunne godt tenkjast å merke dei tre orda i følgjande setning med ulike kasus, slik som antyda: "Han-NOM skjer brød-ACC (med) kniv-ABL". Bruk dette dømet til å forklare skilnaden mellom *direct (structural)* og *inherent (semantic) case*.
- b. På tysk er det slik at nokre verb får eit DO (direkte objekt) i GEN, andre verb tar DO i DAT, e.g "Eg trur deg-DAT ikkje". "La meg smake vinen-GEN". Kva kallar ein fenomenet (kva slag kasus)?
- c. Korleis fungerer såkalla ergativspråk med omsyn til kasus?

Spørsmål 8

KONKATENATIV VS. PROSODISK MORFOLOGI

Data frå Sidaama i Etiopia. Aksenten tyder høg tone.

tugí "han kasta"

túgi "kast (du)!"

láɔi "sjå (du)!"

laɔí "han såg"

- a. Stammen og rota til "kaste" er tug-, stammen og rota til "sjå" er laɔ-. Vis korleis du går fram når du analyserer slike data, og prøv å finne eit morfem som tyder "3.M.SG.FORTID", og eit anna som tyder "2.SG.IMPERATIV".
- b. Finn ein måte å skrive desse morfema på, og ta stilling til i kva grad dei er konkatentative og/eller suprasegmentale (prosodiske).
- c. Gi ei kort utgreiing om såkalla *root and pattern morphology*.